

ševni život. Istotako je psihoanaliza sigurno istaknula i bolje osvijetlila odnosno barem bila povodom, da su se istaknuli i osvijetlili neki pojedini momenti normalnog i abnormalnog duševnog života čovjekova, a napose da se u medicini počela sve to veća pažnja priklanjati psihičkim faktorima. Ali kao cjelina, kao sistem psihoanaliza zaista nije na diku ljudskog duha, te apsolutno ne može zadovoljiti znanosti, što s pravom nosi to ime, nego je možda tek kadra kao čisto-krvni evolucijski materijalizam zadovoljiti t. zv. »znanstveni« socijalizam ili dijalektički materijalizam, riječju — marksizam. Ukoliko već *nije*, psihoanaliza kao cjelina legitimirat će se nužno — prije ili kasnije — kao velika ruševina, iz koje će ono nešto upotrebljivog kamena moći uzidati u hram Istine samo ona znanost i ona filozofija, kojih su zastupnici spremni pokloniti se Istini, priznati je i prigrliti i onda, kad im Ona izlazi ususret kao — dar s neba!

K. Grimm D. I.

Kad cvjeta „sloboda, bratstvo, jednakost“...

(SLIKE IZ BOLJSEVIZIRANOG MEKSIKA)

U svom božićnom govoru prošle godine dotakao se Sveti Otac Papa gorućih međunarodnih pitanja i teškog položaja Crkve u nekim državama. Obazreo se među ostalim i opet na progon katolika i sistematsko uništavanje vjere u Meksiku. Tamo proživljava katolička Crkva ponovno teške dane, slično kao ono pod okrutnom rukom tiranina Callesa. A svjetska nekatolička no ipak »čovjekoljubiva« štampa na sve to nečovječno postupanje u Meksiku mukom šuti. No zato uvijek spremno donese službene izvještaje meksičke vlade o potpunom »zadovoljstvu«, o unutrašnjim mirnim prilikama, a gdješto po koji redak i o »neredima«, koje su izazvali »fanatici« ili o borbi između vojske i »razbojnika« i t. d.

Zadnjih godina bilo je u Meksiku malih političkih promjena, koje su pobudile u katolicima nadu, da će Crkva napokon odahnuti. Bile su to nažalost uvijek samo prolazne i puste nade. Prošle godine zbio se i opet jedan takav događaj: napetost i potpuni prelom između Callesa i predsjednika republike generala Cárdenasa.

»EL JEFE MAXIMO« I CARDENAS

Poslije svoje neronske vlade (1924.—1928.) stavljaio je Calles na predsjedničku stolicu redom svoje figure: tu je najprije Emilio Portes Gil 1928. kao privremeni predsjednik, Ortiz Rubio 1929.—1931., kad je na Callesov miđ morao odstupiti, Abelardo Rodríguez 1931.—1934. Calles je diktirao, a oni su potpisivali. To je uostalom bila poznata stvar. Calles si je dao laskati s naslovom »el Jefe Máximo de la Revolución — vrhovni vođa revolucije«. Kad je 1934. Abelardu Rodríguezu bio na izmaku rok službovanja, namjeravao je Calles staviti na najvišu čast u državi svog sina Rudolfa. Ali radi otpora jednog dijela komunističke stanke PNR (Partido Nacional Revolucionario), koja je zamjerala »vrhovnom vođi« obogaćivanje na državni račun, bio je primoran popustiti i primiti kao jedinog kandidata generala Lázaro Cárdenas, koji je, razumije se, bio jednoglasno »izabran«. Calles je pače lično vodio izbornu agitaciju.

Cárdenas je čovjek bez osobitih sposobnosti i bez dostatne naobrazbe: nije dovršio ni pučke škole. A to je Callesu dobro došlo. Tako će biti podesnije oruđe u njegovim rukama. Za program dao je »vrhovni vođa« novom predsjedniku skupa sa PNR jednu »šestiljetku« 1934.—1940. po sovjetskom uzoru: uvođenje prisilne socijalističke školske odgoje, uništavanje »kapitalista« pomoću štrajkova, izazivanje nereda, da se tako utvrdi proleterska diktatura. A zapravo je lukavo snovao, da u općem kaosu prihvati vlast sam u ruke i pokaže se pred narodom, kod kojega ne uživa baš simpatije, kao spasitelj domovine. No prevario se u računu. Cárdenas je istina pošao zacrtanim putem: izazvao ekonomsku anarhiju, ogorčio narod novim školskim zakonom, uništio slobodne posjednike, ali ujedno se i emancipirao.

Da se pokaže zaštitnikom narodnih i kapitalističkih interesa, počne najveći meksički kapitalista Calles kritizirati vladu i nove zakone. U svom govoru u Cuernavaca 12. lipnja 1935. obori se on žestoko na ekonomsku politiku generala Cárdenasa i ljuto mu zamjeri, što je uveo u parlamentu diobu poslanika na »calliste« i »cardeniste«, koji da su ljevica, kao da on i njegovi nisu dosta komunisti. Pa onda ti vječni štrajkovi, koji će domala posve uništiti narodno gospodarstvo. Pokraj svega uvjeravanja o tijesnom prijateljstvu s Cárdenasom izrazi se on proti predsjednika republike tako oštro, te su to svi tumačili kao prijatnju, da će ga skinuti s vlasti, ako tako nastavi. U govoru spomenuo je čak i primjer predsjednika

Ortiz Rubio, kojega je 1931. maknuo.¹ Isti dan popratit će »nepoznati tipovi« u blizini mjesta Chapultepec revolverskim hicima Cárdenasov auto, kad se u noći vraćao kući.

Cárdenas, mjesto da ponizno primi ukor, pokaza, da ne treba tutora. U ime protesta proti Callesovu govoru raspusti on slijedeći dan (13. lipnja) vladu i izvršni odbor PNR, da ima slobodnije ruke, i dade 14. lipnja u novinama izjavu, kako će on kao i dosada svim silama nastojati, da se učvrsti proleterska diktatura, i da će vjerno provoditi »šestiljetku«. Uzto se pozove na svoj auktoritet predsjednika republike i dade Callesu razumjeti, da ne će trpjeti njegova zapovijedanja. Većina generala i pokrajinskih upravitelja izjavi se za Cárdenasa. 15. lipnja počne živo kretanje vojske. Cárdenas ipak daje izjave, da je to sve bez »osobitog značenja«. 19. lipnja sastavi novu ali ipak »umjerenu« vladu, jer mu je Roosevelt bio poručio preko meksičkog poslanika u Washingtonu, Castillo Nájera, da će morati intervenirati, ako nastavi s politikom štrajkova i nereda.² U novoj vladi nema više ni jednog »calliste«. »El jefe máximo« povuče se na svoje utvrđeno dobro »El Tambor« (Sinaloa).

NAJVEĆI MEKSIČKI »KOMUNISTA«

Tim svojim odlučnim nastupom predobije Cárdenas za čas simpatije masa. Ne što bi on bio bolji od Callesa, nego jer je napokon skršio moć »vrhovnog vođe«. Kad se vidilo, da je Calles nemoćan, okrenulo se sve proti njemu. U novinama i govorima dolazila su na svijetlo sva njegova nedjela, zloupotrebe vlasti i silovitosti. Tu se jasno vidjela njegova popularnost, kojom se u inozemstvu toliko dičio. Narod ga nije mogao podnijeti radi progona vjere, a komunisti ga zamrziše radi njegova »komunizma«, koji je njemu i ortacima mu bio samo zgodna firma, da se obogate.

Taj »prijatelj proletera« i stopostotni »komunista« najbogatiji je čovjek u Meksiku. U *Banco de Londres* (México) ima on uloženo oko 250.000 pesosa (4,250.000 Din.); posjeduje tri golema gospodarska imanja: *El Mante* (vrijednost: 10,000.000 pesosa ili 170 milijuna Din.), *Santa Bárbara* (2,000.000 pesosa ili 28 milijuna Din.), *Soledad de la Mota* (1,500.000 pesosa ili 25 milijuna i 500 hiljada Din.); usto posjeduje najveći dio dionica u *Federacion Industrial de Urbanizacion S. A.*, *Petroleo S. A.* i u šećerani *Azucar S. A.* (ta tvornica ima oko 7,600.000 pesosa ili

¹ *Desde México*, 17. VI. 1935. (vijesti, što ih prognani katolici u El Paso (USA) štampaju i šalju u inozemstvo).

² *Ibid.*, 25. VI. 1935.

129,200.000 Din. čistog mjesečnog prometa.³ Kao savjetnik *Ferrocarriles Nacionales*, *Banco de México* i *Beneficencia Publica* prima mjesečno oko 15.000 pesosa (275.000 Din.). Prosječni Callesovi dohoci, što ih prima u ime plaće, prihoda, dodataka, monopola, priznanja i t. d. iznose kojih 300.000 pesosa (5 milijuna Din.). Nadalje je monopolizirao za se produkciju fosfora, šećera, kave, većinu mlijeka i t. d. Osim toga služio se besplatno državnom poštom, telegrafom i željeznicom.⁴

Callesovi pristaše povedoše se za primjerom svog vođe. Negdašnji ministar ratarstva za Callesove vlade, Morones, prije obični električar, posjeduje u samom gradu Meksiko 18 kuća, koje su službeno zapisane u katastru na njegovo ime, a vrijednost im je oko 1,500.000 pesosa (25 milijuna Din.).⁵ — Kad je pao guverner pokrajine Tamaulipas, Rafael Villarreal, našao je njegov nasljednik u pokrajinskoj kasi svega 7 pesosa (114 Din.) i deficit od 400.000 pesosa (6 milijuna i 800 hiljada Din.). Među ostalim uzdržavao je državnim novcem 485 vlastitih detektiva. Najvjerniji učenik »vrhovnog vođe«, terorista Tomás Garrido Canabal, ostavio je pri svom odlasku iz ministarstva ratarstva (17. lipnja 1935.) mali deficit od 100 hiljada pesosa (1 milijun i 700 hiljada Din.) i odnio iz ureda sav kancelarijski namještaj.⁶ Svoju terorističku organizaciju »Camisas rojas« (crvene košulje) plaćao je državnim novcem, a u 10 godina svog pašovanja u pokrajini Tabasco omalio je državnu blagajnu za kojih 5 milijuna pesosa (85 milijuna Din.). Samo za isplaćivanje svojih radnika trebao je mjesečno oko 30.000 pesosa (510.000 Din.). U Luisiani (USA), Puerto Rico i Costa Rica kupio si je bogate posjede. Pri bijegu iz Meksika (u kolovozu 1935.) oplijenio je posve državnu kasu.

PAD »VRHOVNOG VOĐE«

Stvar je bila ozbiljna i Calles se počeo dogovarati s raznim generalima i guvernerima, svojim prijateljima. Narod se još većma uzbuni. Radnici zaprijetiše generalnim štrajkom, ako se Calles ne ukloni iz države. I doista vidjevši »vrhovni ex-vođa«, da se zasada ne da ništa učiniti, ode 19. srpnja aeroplanom u San Diego (USA) »radi zdravlja« ili možda na »ženidbeno putovanje«: 2. srpnja 1935. oženio se po treći put! Odanle je početkom kolovoza krenuo na dulje putovanje u Honolulu (Havai). — Cárdenas počeo ozbiljno čistiti PNR. Do rujna bilo je skinuto 6 guvernera, među drugima i sam sin »vrhovnog ex-vođe«, Rodolfo Calles, »kacik« pokrajine Sonora, i Garrido Canabal, radi svoga zvjerstva nazvan »canibal«. Sredinom rujna sastade se parlamenat. Za vrijeme diskusije dođe do pucnjave između »callista« i »cardenista«:

³ Juan de la Rioja, *México Martir*, El Paso (Texas, USA), 1935., str. 37.

⁴ *Desde México*, 4. VIII. 1935.

⁵ *La Prensa, México* 19. XII. 1935.

⁶ *Desde México*, 1. VII. 1935., gdje se nalazi i popis kuća.

jedan poslanik bi ubijen i više njih ranjeno. To dade generalu Cárdenas povod, da »pročisti« i parlamenat.

»Callisti« su bili u sve većem škripcu. Sve im se izmicalo iz ruku. Da spasi, ako se još što dade, krene Calles avionom iz USA i osvane iznenada u Meksiku 13. prosinca 1935. Narod ustade listom protestirati. 20. prosinca prirediše komunisti bučne manifestacije u gradu Meksiku i zahtijevahu, da se Calles progna. Direktor vojne akademije Joaquín Amaro i general Madinaveitia budu otpušteni iz službe, jer su dočekali Callesa na lijetalištu. Istotako nekoliko senatora te guverneri pokrajina Durango, Guanajuato, Sinaloa i Sonora. Čuli se glasovi, da se ustanovi pravo podrijetlo Callesovo. Ustav naime traži, da predsjednik republike mora biti rođeni Meksikanac. A ako je Calles, kao što uistinu i jest, sin jednog sirolibanca (židova ili muslimana) i jedne Meksikanke, to je njegova silovita diktatura prava sramota za sve Meksikance, i u tom slučaju neka mu se oduzmu dobra, koja je on oteo narodu, te s tim isplate vanjski državni dugovi. Calles ih je za svoje vlade napravio samo oko 1 milijardu pesosa ili 17 milijardi Din.

Komunistička stranka PNR, koju je 1928. osnovao Calles, isključi 18. prosinca iz svoje sredine svog osnivača i njegove pristaše.⁷ Pisalo se i o otkriću priprema za revoluciju, kojom da je Calles htio srušiti generala Cárdenas. Prema nekim znacima čini se, da je nešto bilo na stvari. Svećenik Jiménez i redovnica Concepción, koji su 1929. bili osuđeni na doživotnu robiju, jer da su bili upleteni u atentat na generala Obregón (16. srpnja 1928.), biše pušteni na slobodu, a Callesa okrivise, da je zapravo on spremio taj atentat i da je tadašnji ministar agrikulture Morones obećao atentatoru José de León Toral 20.000 pesosa.

Ovo će zadnje biti manje vjerojatno, barem prema atentatorovim izjavama, ali u drugu ruku zna se, da se Morones neposredno prije atentata javno prijetio Obregonu i da je poslije atentata dao ostavku i pobjegao. Proces se usto vrlo nemarno vodio (Obregón je na pr. prostrjeljen s 13 hitaca, a Toralov revolver mogao je imati najviše 6 naboja). — Da nesreća bude još veća, predade državni tužilac početkom siječnja 1936. sudu optužbu protiv Callesa, što je 1927. dao ubiti u vlakom kod mjesta Cuernavaca generala Serrano i 12 pristaša, jer se taj spremio da pođe na predsjedničke izbore kao protukandidat generala Obregona. Prije toga zajamčio je Calles generalu Serrano potpunu slobodu i zaštitu svih stranki, pače dao mu je i novaca za agitaciju.

⁷ *El Hombre Libre*, México 20. XII. 1935.

Nakon ovoga potpunog neuspjeha povukao se Calles u svoju utvrđenu vilu Aizures (kod grada Meksika) i neprestano tvrdi, da je došao u Meksiko samo kao obični građanin, koji ljubi svoju domovinu, a nikako da pravi nered i snuje o prevratu. Novinarima je dao pred Božić izjavu, u kojoj se tuži, što ga je vlada u vlastitoj kući faktički internirala te izrazuje bojazan, da bi ga »cardenisti« mogli još i ubiti. To uostalom ne bi bilo ni čudo. U zadnjih dvadesetak godina nije još nijedan meksički diktator umro prirodnom smrću.

Prema svemu tomu čini se, da je »el Jefe Máximo de la Revolución« pao. Da li definitivno? Teško je reći. Cárdenas je nastupio protiv njemu odlučno, ali ipak ne posve radikalno. Kad je na pr. Callesov mlajeni Garrido Canabal iza mnogih i drskih umorstava u pokrajini Tabasco podigao protiv sebe ogorčenje čitavog naroda i kad su svi zahtijevali, da se kazni, Cárdenas je neprestano zavladao stvar i dao krivicu napokon priliku, da pobjegne s prijateljima na dva državna aeroplana u Guatemalu, a onda u Costa Rica. U obje su ga države dočekali službeno poslanici meksičke vlade. Cárdenas je osim toga lično zamolio vladu u Costa Rica, da se Garrido smije tamo nastaniti radi »proučavanja ekonomskih prilika Srednje Amerike« t. j. da organizira boljševizam. — Druga jedna činjenica: oko 20. prosinca demonstriralo je u gradu Meksiko blizu 80.000 Meksikanaca većinom komunista i zahtijevalo, da se »vrhovni ex-šef« istjera iz zemlje. Cárdenas je na te zahtjeve odgovorio hladno, da nema razloga, da se itko izagna. — Calles ima dakle još jak utjecaj u Meksiku, a usto i Roosevelta uza se. Kad je u srpnju 1935. pobjegao u USA, uzeo je tamo voznu kartu do Japana. No u San Franciscu stigao ga je lični Rooseveltov pouzdanik Mr. James A. Farley. Calles je dao onda promijeniti svoju kartu pa je putovao skupa s Farleyom samo do Honolulu, a u Japan je poslao svog prijatelja Abelarda Rodríguez. Farley se povratio prije Callesa u USA i počeo raditi, da se po američkim časopisima manje piše o Meksiku, da se time ne prave nepravilike Rooseveltu (izbori su se približavali!). Čini se, da se Calles želi pokazati pred USA i pred Japanom kao jedina obrana tih zemalja od meksičkog komunizma.

PROMJENA BEZ PROMJENE

Cijela je stvar još vrlo misteriozna. Da li je Cárdenas ustao uistinu ozbiljno protiv Callesa? Ili samo da se ulaska narodu? Što je Calles uglavio u Honolulu? — Sve je to tajno i nesigurno.

Bilo međutim s tim kako mu drago, ta promjena nije nikakva promjena: progon svake pozitivne vjere i dosljedna primjena boljševičkih zakona vrši se i dalje. Jedino se promijenila osoba, koja to diktira. Ta borba nije ništa drugo do li osobni rivalizam. Cárdenas je boljševik i po svom programu i po svom radu, i to, čini se, uvjereni boljševik, kojemu ko-

munizam nije firma ličnih interesa. Stoga i cijeli konflikt ne znači gotovo ništa za stanje Crkve u Meksiku. Dolaskom nove vlade sredinom lipnja 1935. činilo se, istina, da će progon malo popustiti. Cárdenas je opozvao dekret od 13. veljače 1935.⁸ i dao otvoriti nekoliko crkava, no, čim se osjećao sigurnim, pokazao je jasno svoju dobru volju.

BESPRAVNA KASTA

Poznata je stvar, kako meksički despoti nastoje uništiti vjeru u narodu ograničujući broj ovlaštenih svećenika. U gotovo svim pokrajinama dopušten je po jedan svećenik na 25.000, na 50.000, na 75.000, na 199.000 vjernika (u Querétaru pače samo na 200.000 vjernika). Guverneri pokrajina: Baja California, Sonora, Campeche Chiapas, Tamaulipas, Vera Cruz, Yucatán, Guerrero, Zacatecas, Sinaloa, Tabasco, Chihuahua i Oaxaca ne dopuštaju ni jednom svećeniku da vrši javno svoju službu. U pokrajini Colima bio je prije dopušten samo jedan svećenik za cijelu pokrajinu (78.000 stanovnika). Kad su lanjske godine poslanici pokrajinskog parlamenta predložili, da bi se odobrilo po 20 svećenika za svaku vjeru, odgovorio je guverner 3. srpnja, da je i taj jedan svećenik puka dobrohotnost zakona.⁹ U pokrajini Tabasco i Campeche stavili su guverneri za dozvolu pastve civilne uvjete: da svećenik mora biti civilno vjenčan, da mora imati više od 50 godina, da je svršio sve nauke u državnoj školi i t. d. U Morelos smije vršiti svoju službu samo onaj, svećenik, koji plati veliku kauciju. Lijepa zarada. Za Callesove vlade šef policije u gradu Meksiku, general Roberto Cruz, slao je svake nedjelje detektive u crkve, da vide, tko je služio misu i tko joj je prisustvovao, a onda je globio i zarađivao tako nedjeljno oko 25.000 pesosa (425.000 Din).

Dok je u Španiji jedan svećenik na 420 katolika, u Holandiji na 500, u Engleskoj na 720, u USA na 760, u Francuskoj na 1026, u Belgiji na 1210, u južnoj Njemačkoj na 1315, u Meksiku je dopušten po jedan svećenik razmjerno na sva-

⁸ »Da bi se spriječila registracija ili šiljanje publikacija, tiskanica i pisama, kojima se propagira bilo koja vjera ili ideje, protivne kulturi PNR, zabranjuje se ovim registriranje ili šiljanje bilo kakvih pisama ili listova, koji vrijeđaju Narodnu Vladu ili služe za propagandu koje vjerske nauke.« — Mihael Kenny, *No God Next Door*, New-York 1935., str. 149.

⁹ *America*, New-York 26. VII. 1935., str. 358.

kih 52.860 vjernika. 37 % stanovništva nema ni jednog svećenika, koji bi smio javno vršiti svoju službu.¹⁰

To se sve vrši po »zakonu«. Član 130. Ustava od 1917. veli: »Pokrajinske uprave mogu prema mjesnim potrebama ograničiti broj vjerskih službenika.« Isti član nastavlja: »Vjernici službenici ne mogu biti nasljednici po oporuci službenika iste vjere ili koje druge osobe, s kojom nisu u rodu do četvrtog koljena; nemaju ni aktivnog ni pasivnog prava glasa; ne mogu biti članovi ni jedne političke stranke.« Isti član smatra svećenika kao svakog drugog građanina, koji vrši svoj zanat, pa je podvrgnut odnosnim zakonima. Član 24. daje potpunu slobodu ispovijedanja vjere, ali »služba se Božja (ceremonije) smiju vršiti samo u crkvama, koje stoje pod neprestanim nadzorom vlasti.« Član 9. zajamčuje potpunu slobodu udruživanja, ali član 5. zabranjuje sve »vjerske redove«. Član 3. proglašuje, da je odgoja slobodna, ali »nijedno vjersko društvo i nikoji vjerski službenik ne može osnovati ni upravljati kojom školom.« — Callesu se to činilo premalo. U zakonu, što ga je izdao 14. lipnja 1926. (»Callesov zakon«), određuje član 4.: »Vjerski službenici ne smiju nikada na javnim ni na privatnim sastancima ni pri vršenju vjerskih obreda ili propagande kritizirati osnovne zakone zemlje ni pojedine nosioce vlasti ni vladu.« Član 10.: »Ne će se dopustiti niti odobriti dopuštenje iz bilo kojeg razloga niti će se dozvoliti ikoji način, kojim bi se naukama svršenim u bilo kojoj profesijskoj instituciji za vjerske službenike dala vrijednost službenih državnih nauka.« Član 12.: »Izvan hramova ne smiju ni vjerski službenici, ni ikoje drugo lice, bilo muško bilo žensko, nositi posebno odijelo ni znakove, koji odaju pripadanje kojoj vjeri.« Bilo kakav vjerski čin izvan crkve strogo se kažnjava. General Guerrero rekao je lani, da su vjerske ceremonije eo ipso povreda zakona.

Svi su se svećenici nakon toga zakona morali javiti vlastima, da ih se pobilježi. U pokrajini Chihuahua tražilo se pače, da predaju fotografiju sa otiskom prstiju. Kao zločinci! A kad su se gotovo svi podvrgli tom poniženju, policija ih je pozatvarala i protjerala.

Meksički su zakoni napravili od svećenika posebnu kastu ljudi bez prava i slobode.¹¹ Te je zakone dosljedno primjenjivao Calles, a primjenjuje ih i njegov idejni učenik Cárdenas. Radi kratkoće evo samo nekoliko novijih primjera:

14. lipnja 1935. zatvoren je P. José A. Romers, prijašnji tajnik Apostolskog delegata Msgr. Ruiz y Flores. Policija ga je tražila još od listopada 1934., jer da je sukrivac apost. delegata, koji hoće da »promijeni vladu«. — U srpnju 1935. zatvorila je policija u Carichú misijonara

¹⁰ Juan de la Rioja, *ibid.*, str. 6. — Na tu se bolnu ranu Crkve u Meksiku obazreo sv. Otac Papa ponovno u Enciklici o katoličkom svećeništvu od 20. XII. 1935.

¹¹ Svećenik u Meksiku ne smije biti čak ni prosjak. U siječnju 1935. bio je optužen kao neprijatelj režima jedan Amerikanac imenom Ryan, upravitelj talionice željeza Robinson u pokrajini Chihuahua, jer je dao nekom svećeniku milostinju. — *Desde México*, 10. VI. 1935.

među Indijancima u Tarahumara P. Pichardo. No kad su nakon nekoliko dana kažnjenici u zatvoru počeli moliti na glas kronicu skupa sa stražarima, protjeraše misijonara, da ne »kvari« kažnjenika! U kolovozu zatvoriše i druga dva indijanska misijonara u istoj pokrajini: P. Galván i P. Ortiz. — 9. kolovoza uhvatila je policija u gradu Meksiko svećenika Manuela Araiza i zatvorila ga 14 dana, jer je čitao misu bez dopuštenja. Raspisana je tjeratica i za nekim drugim svećenicima radi istog »zločinstva«. — 15. kolovoza zatvoren je u Guadalajari župnik mjesta Analco P. García López, jer nije htio primiti na stan nekoga generala, poznatog masona. Ovaj zahtjeva, da se župnik kazni za to »zločinstvo s pet godina zatvora. — Isti dan zatvoriše u Chihuahua P. Rocha.¹² — 19. listopada zatekla je policija u Guadalajari 31 svećenika pri »strašnom nedjelju« (obavljali su u jednoj kući duhovne vježbe!) i javila u novinama, da su pri tom nađeni razni buntovnički spisi. Poslije nekoliko dana priznala je policija, da se, istina, nije našlo ništa, ali da će svećenici biti ipak kažnjeni radi prekršaja zakona o kultu. U susjednoj kući nalazila se druga skupina svećenika pri istom »nedjelju«, ali katolici su ih mogli na vrijeme obavijestiti, pa se sretno razbjegoše.¹³ — Početkom siječnja 1936. osuđen je u mjestu Toluca (kod grada Meksiko) svećenik Miguel Díaz Ortega na 14 dana zatvora, jer je povrijedio zakone o kultu. — Radi istog razloga zatvoreni su 2. siječnja 1936. u La Barca (kod Guadalajare) svećenici J. Sánchez Orozco i Antonio Arreguá Jiménez. — U isto vrijeme uhvaćen je u Chihuahua svećenik Rafael Gándara i progнан, iako je Cárdenas desetak dana prije rekao, da »nema razloga, da se itko progna«. No katolički svećenici nisu Calles, pa za njih to ne vrijedi.¹⁴

Ni biskupi nisu pošteđeni. Već je Calles 1926. protjerao mnoge, što su se usprotivili njegovim nepravednim zakonima. Među ostalima bio je progнан i neustrašivi »biskup-borac« Msgr. José Manriquez y Zárate (Huehuetla), koji još uvijek živi u zatočju u USA i brani perom vjeru svojih vjernika. — Kao protest proti papine enciklike o meksičkim progónima 1932. istjerao je u listopadu iste godine tadašnji predsjednik republike Ortiz Rubio apostolskog delegata Msgr. Ruiz y Flores kao »opasnog stranca«, iako je taj biskup rođeni Meksikanac. — Sijedog nadbiskupa iz Guadalajare Msgr. Orozco y Jiménez uhapsila je policija u veljači iste godine po bijelom danu nasred ulice. Calles je tražio, da se strijelja, no Ortiz Rubio nije se to usudio, već ga dade prebaciti aeroplanom u Nogales (Arizona, USA). U proljeće 1934. povratio se časni starac potajno k svom stadu i sada luta preobučen svojom nadbiskupijom u vječnoj opasnosti, da ga opet uhapsu. Zadnjih mjeseci traганje se pooštrilo i 29. listopada 1935. umalo da ga nisu uhvatili u Guadalajari. Policija je saznala, gdje stanuje. U sedam sati navečer istoga dana opkolila je vojska sve okolne ulice. Nadbiskup na sreću nije bio kod kuće. O ponoći povukla se vojska opljačkavši sve, što je našla

¹² Ibid., 5. IX. 1935.

¹³ Ibid., 2. XI. 1935.

¹⁴ *Revista Católica*, El Paso (Texas, USA), 19. I. 1936., str. 41-42.

u stanu.¹⁵ Kad je neki novinar pitao starca nadbiskupa, kako se ne boji, da ga ne ubiju, odgovorio mu je herojski natpastir: »Poginuli su već toliki svećenici, pa zašto da ne smije umrijeti za vjeru i jedan biskup?!«

U MEKSIČKIM KATAKOMBAMA

Jasno je, da je u takvim prilikama vrlo teško rekrutirati nove svećenike. Po Callesovom zakonu bogoslovci su jednako zločinci kao i svećenici. Pače taj je mrzitelj vjere pošao tako daleko, da je proglasio kažnjivim i to, da netko dađe savjet kojem mladiću ili djevojci, da stupi u svećenički ili redovnički stalež. Uza sve te poteškoće biskupi osnivaju sjemeništa i nalaze cijele čete junačkih mladića, koji žele s križem u ruci spasavati domovinu. Čim policija sazna za takva tajna sjemeništa, nastoji ih ugušiti drakonskim postupcima.

Pred nekoliko mjeseci otkriše na pr. u gradu Morelia (Michoacán) skupinu bogoslovaca u nekoj privatnoj kući, pohvataše ih i rastjeraše. — Slično se dogodilo 1. kolovoza u Puebli, gdje za kaznu zatvoriše susjednu crkvu. Župnik je Cortés jedva umirio narod, da ne navali na vojnike. — 26. prosinca 1935. javljaju iz Guadalajare, da su državne uhode otkrili u brdima »El Fraile« jedno sjemenište. Bogoslovce su rastjerali, a profesore poslali pod vojničkom pratnjom kao zločince u Meksiko, da im se sudi.¹⁶

U svibnju 1935. izdao je guverner pokrajine Sonora Rudolfo Calles nalog, da se biskup Navarrete progna. Junački biskup pobjegne u brda »Los Ciriales« skupa sa svojim bogoslovcima i mnogim svećenicima. Vlastitim rukama sagradio je drvene kolibe: svoju »rezidenciju« i »sjemenište«, počeo obrađivati sa svojim bogoslovima zemljište, da se prehrane, pače prao je sam svoje rublje, i uz to držao danju bogoslovska predavanja, a noću obilazio okolnim selima i dijelio sakramente. U susjedna dva sela sklonio je malo sjemenište. Državna ga je vojska otkrila, i on se povuče sa svojima dalje i poče nanovo graditi. Početkom studenog 1935. sazna policija i za drugo biskupovo sklonište te iznenada navali na nj. Biskup se spasi kao čudom i povuče duboko u brda, kamo se vojska ne usuđuje radi katolika-ustaša. U svom bjesnilu spališe vojnici cijelo drveno »sjemenište«. — Nadbiskup Orozco y Jiménez ima također jedno potajno sjemenište. Lani je zaredio trideset svojih bogoslovaca u »meksičkim katakombama«: u jednoj spilji u brdima.

Da se izbjegne tim neprestanim progonima, pokrenuo je baltimorski nadbiskup (USA) akciju, da se u Sjedinjenim Državama otvori centralno sjemenište za Meksiko. To će se sjemenište vjerojatno otvoriti još ove godine u San Antonio (Texas, USA).

Uza sve to progonstvo meksički se kler drži sjajno. Od otprilike 4.493 meksička svećenika našao je Calles 1926. je-

¹⁵ Desde México, 2. XI. 1935.

¹⁶ Revista Católica, ibid.

dva desetak apostata za svoju »narodnu crkvu«. No i ovi se ubrzo pokajale. Od 1926.—1935. zasljedilo je oko 100 meksičkih svećenika vlastitom krvlju vjernost svojoj vjeri. Calles se sam hvalio dopisniku Daily Telegrapha g. Masonu, da je od kolovoza 1926. do siječnja 1928. strijeljano oko 50 svećenika. Ta statistika ne vodi računa o onima, koji su »iščezli«. Sada ima u Meksiku svega 197 svećenika, koji smiju javno vršiti svoju službu, a i to uz velike poteškoće. Osim toga radi oko duhovnog dobra svog naroda— preobučeno kao seljaci, radnici, pastiri i t. d. — još kojih 2.700 svećenika, od od toga 200 isusovaca, koji su po zakonu svi prognani.

»NARODNA SVOJINA.«

U zemlji, gdje se tako postupa sa svećenicima, ne može se očekivati bolji postupak ni prema crkvenom imetku. Crkva je prebogata, vječna je optužba svih protivnika vjere. Dakle treba je osiromašiti. Za to su se meksički vlastodršci već odavno pobrinuli. Benito Juárez i Lerdo de Tejada oteli su Crkvi zakonom od 1873. sve. No mnogi se predsjednici republike iza njih nisu mnogo obazirali na te zakone. Ustav od 1917. ponovno je proglasio članom 27., da su zgrade, određene za službu Božju, državna svojina i da ih vlada može uvijek upotrijebiti za druge svrhe; da nijedna vjerska družba ne može ništa posjedovati i tko sazna za takav posjed mora to odmah javiti vlastima; da svećenik ne smije upravljati nikakvim dobrom.

»Callesov zakon« pooštrio je i taj član Ustava. Odmah na početku svoje vlade dao je Calles pozatvarati sve samostane i mnoge crkve. U samoj jednoj godini dao je on pretvoriti oko 150 crkava u škole, dvorane, radionice, pače i u kazalište, kao na pr. u gradu Sánchez Ramón (Zacatecas). Mnoge crkve bile su jednostavno spaljene, razrušene ili barem oplijenjene. Od rujna 1932. do listopada 1934. zatvoreno je oko 140 crkava. »El Nacional«, glasilo PNR, priznaje 27. rujna 1934. otvoreno, da je vlada do onda konfiscirala crkvenih zgrada u vrijednosti od kojih 6,000.000 pesosa (oko 100,000.000 Din). Cárdenas se i u tom poveo za Callesom. U prvih šest mjeseci svoje vlade (do ožujka 1935.) dao je zatvoriti oko 120 crkava, od toga u samoj pokrajini Chiapas 75.¹⁷

¹⁷ Desde México, 25. VII. 1935. gdje se nalazi popis zatvorenih crkava.

9. lipnja izdao je Cárdenas nalog, da se crkva »La Salud« u gradu Meksiku preda organizaciji agraraca (komunisti), koji u blizini imaju svoju centralu u negdašnjoj bolnici »Marijinih Služavki.«¹⁸ — U Plate-ros (Zacatecas) provališe u srpnju vojnici u crkvu, orobiše sve, što je imalo kakvu vrijednost, i prodaše to poreskom uredu u susjednom mje-
stu Fresnillo gotovo ni za što. — U svibnju vodili su se pregovori iz-
među ministarstva pravde i ministarstva financija o načinu, kako da se
umjetnine iz zatvorenih crkava (kaleži, slike, kipovi, misna odijela
i t. d.) prenesu u Meksiko, gdje bi se sve to izložilo u »Muzeju za reli-
gioznu umjetnost«, koji će se urediti i smjestiti u lijevom dijelu kate-
drale. Pojedini revolucionarci imaju mnogo vrijednih predmeta iz crkava
u svojim kućama kao ures.¹⁹

POZAKONJENA OTIMAČINA SVEGA

Za vrijeme političke napetosti popustio je Cárdenas s otimanjem crkava. Pače u kolovozu 1935. dao je neke po-
novno otvoriti. Da to nije bilo iskreno, pokazalo se već za
nekoliko dana. 4. rujna objelodanio je »Diario Oficial« novi
zakon o »nacionalizaciji crkvenih dobara«. Crkvi se nije ima-
lo šta oteti. Trebalo je dakle naći nov izvor otimačine: nacio-
nalizaciju »vjerskih« dobara. Evo što se tu razumije pod
»vjerskim dobrima«:

Član 1. opetuje samo 27. član Ustava i »Callesov zakon«: »Narod-
nom su svojinom: 1. zgrade određene za vjerski kult, u kojima se od
10. svibnja 1917. bilo kada vršilo bogoslužje i koje će se ubuduće otvo-
riti; 2. biskupske rezidencije i dobra, sjemeništa, skloništa i kolegiji
vjerskih udruženja, skupina i ustanova, samostani i bilo koje druge
zgrade sagrađene ili određene za upravljanje, propagandu ili pouku u
kojem vjerskom kultu; 3. sve ostale nekretnine i kapitali spomenutih
udruženja.

Član 2. definira, da se pod »crkvama« razumiju sve zgrade otvo-
rene s dopuštanjem vlade za bogoslužje. Osim toga smatraju se takovi-
ma: zgrade, koje po svojoj izgradnji ili po kojem drugom znaku poka-
zuju, da su sagrađene za vjerski kult, i svaka druga prostorija, gdje se
sa znanjem vlasnika vrši bogoslužje.

Član 3. tumači, kada će se uzimati, da je koja zgrada namijenjena
bogoslužju: »ako se u njoj sa znanjem vlasnika: 1. obavljaju čini, koji
sadržavaju u sebi propagandu koje vjeroispovijesti; 2. ako se otvore
tvornice ili radionice, kojima je vlasnik osoba, što uživa poseban ugled
među vjernicima koje vjeroispovijesti, ili koje vrše vjerske čine; 3. ako
se otvori škola ili zavod za pouku pod bilo kakvim imenom sa vjerskom

¹⁸ Da spase tu bolnicu, platile su te redovnice u zadnjih nekoliko
godina državi oko 15.000 pesosa. Početkom siječnja zauze vojska samo-
stan, dok su redovnice bile na objedu, istjera ih van i ote im i ono malo
novca, što su si uzele za put. — *Desde México*, 1. VII. 1935.

¹⁹ *Desde México*, 4. VIII. i 17. VI. 1935.

tendencijom ili orijentacijom; 4. ako se korist proizvedenih plodova ili produkata namijeni za vjerske stvari ili ustanove; 5. uopće, ako i ne dolazi u obzir ni jedan od navedenih slučajeva, kada se takva namjera može zaključiti izravno iz činjenica ili okolnosti.«

Član 4. i 5. veli: ako vlasnik osumnjičenih zgrada nije prijavio vlastima u roku od 6 mjeseci, da se u njegovoj zgradi vrši bogoslužje, smatra se, da je to bilo s njegovom privolom i u tom slučaju sve će mu se »nacionalizirati«.

Pače! Ako spomenutim zgradama upravlja i koji posrednik, bit će sve konfiscirano. Posrednik je (član 6.): 1. tko pod lažnim naslovom posjeduje ili upravlja nekretninom u ime ili na korist gore spomenutih društava; 2. moralne osobe osnovane u spomenute svrhe, iako se to ne vidi iz njihovog imena ili ustanova, kao i one, koje namijenjuju svoja dobra u iste svrhe; 3. ne vrijedi izlika, da je neko društvo osnovano u dobrotvorne svrhe.

Član 8. uzima, da su u istu svrhu osnovana i građanska i trgovačka udruženja: 1. u kojima polovica kapitala ima koji svećenik, pače ako su dva ili više svećenika, ne traži se ni polovicu kapitala; 2. ako polovicu kapitala posjeduju posrednici (vidi član 6.); 3. ako u dioničkom društvu svećenik vrši službu upravitelja, savjetnika ili je u administraciji. Dokaz o protivnom u tim stvarima ne prima se. Dakle praesumptio iuris et de iure!

Ako tko prijavi ili se dozna kojim drugim putem, da zgrada ili društvo služi bogoslužju ili za vjersku propagandu, čim se nađe dosta znakova za tu presumpciju, može se imovina privremeno nacionalizirati i odmah odrediti za javne svrhe. Ako posjednik ne može dokazati protivno, dobra se definitivno konfisciraju (član 18. - 21., 27.)

Denuncijanti dobara (spomenutih u čl. 1.) imaju pravo na dio zaplijenjenog dobra prema čl. 20. zakona od 8. XI. 1932. (član 33)

To su eto glavni izvaci iz »Cárdenasova zakona« o nacionalizaciji »vjerskih« dobara. U poštenom običnom govoru reklo bi se to: pozakonjena otimačina svega: kuća, zgrada, posjeda, imovine vjerskih, dobrotvornih, trgovačkih društava, banki i t. d., kad se državnim činovnicima svidi. Zakon osim toga dodaje, da za to ne treba ni strogo dokaza. Dosta je sumnja ili koji znak, da je stvar bilo kada iza 1917. služila kroz 6 mjeseci u vjerske svrhe. Dosta je, da je vlasnik imao kućni oratorij ili da je kod njega stanovao kroz pola godine koji svećenik (koji mu nije u blizom srodstvu), i sve će mu se oteti. A sve to radi »narodnog« dobra. U samom postupku nacionalizacije nema sudskog postupka, nego sve rade poreski uredi: optužuju, otimlju i primaju pritužbe.²⁰

²⁰ *Committee on Religious Rights and Minorities (USA)* poslao je ljeti 1935. tri svoja člana u Meksiko, da vide, ima li tamo vjerskog progona. Izaslanici su na povratku izdali knjigu *Religious Liberty in México*. Govoreći o »Cárdenasovu zakonu« vele oni: »To je najsuroviji i najsilo-

Taj je zakon inspirirao jedan cirkular vrhovnog suca Portes Gila od 20. veljače 1934., po kojemu je katolicima samo do lipnja 1935. oteto nekoliko stotina kuća i imetaka.²¹ Za prva četiri mjeseca »Cárdenasova zakona« »nacionalizirano« je već oko 50 imetaka. Žrtve su većinom Kolumbovi Vitezovi.²²

»NAŠ JE NAROD SRETAN«

U proljeće 1935. podvrgao se Calles nekoj operaciji u sanatoriju St. Vincent u Los Angeles (USA). Nje govale su ga, razumije se, i opet katoličke redovnice: Milosrdnice. Na povratku u Meksiko pitali su ga novinari o prilikama u Meksiku i »el Jefe Máximo« dao je važnu izjavu: »Naš je narod sretan pod revolucionarnom vladom.«

U čemu sastoji ta sreća? — U tome, da komunistički vlastodršci dopuštaju katoličkom narodu od 16 milijuna²³ jedva 197 svećenika, pa i to iz puke »dobrohotnosti«; da im drsko otimlju privatno vlasništvo pod izlikom, da ga upotrebljavaju za vjersku propogandu; da im poriču i najelementarnije roditeljsko pravo na djecu sileći ih, da prime socijalističku odgoju; nadalje u tom, da moraju bježati iz domovine, ako žele slobodno ispovijedati svoje vjersko uvjerenje. U USA žive u najvećoj bijedi i oskudici hiljade meksičkih prognanika; u samom gradu El Paso (Texas, USA) ima ih po službenoj statistici oko 5.000,²⁴ a koliko ih je, koji su krišom prebjegli preko granice? Zatim ta sreća sastoji u tom, da moraju živjeti u vječitoj nesigurnosti i opasnosti za život. U zadnjih 10 godina dalo je nekoliko stotina meksičkih katolika život za vjeru, a osim toga mnogi su ubijeni u razbojničkim pljačkanjima organiziranih komunista.

Takve navale komunističkih organizacija na dnevnom su redu. Poznato je, kako je 30. prosinca 1934. u pregrađu grada Meksiko Coyoacán) rulja *Camisas rojas* navalila iz puke objesti na katolike, kad su izlazili iz crkve i na mjestu ubili 5 osoba. Policija ih je samo jedan dan pritvorila, a onda pustila, premda je sav narod tražio, da se drznici kazne.²⁵ — Isti su se komunisti spremili na sličan napadaj 6. siječnja

vitiji protivuvjerski zakon, što je ikada opstojao u kojoj zemlji.« — *America*, 26. X. 1935.

²¹ U samom gradu Guadalajara zaplijenjeno je u to vrijeme tridesetsedmorici katolika 47 kuća.

²² *Revista Católica*, ibid.

²³ Po službenoj državnoj statistici izjavilo je 1930. 97% Meksikana, da su katolici.

²⁴ *Desde México*, 10. VI. 1935.

²⁵ *El Nacional* imao je čak obraza napisati, da su taj pokolj skrivili svećenici.

1935. u drugom pregradu (Xochimilco), no kad su čuli, da ih katolici »čekaju«, odustali su. — Nemar državnih vlasti za obranu golorukih građana zna ljude često razbijesniti. 4. svibnja 1935. navali socijalistički profesor Trinidad Ramirez s revolverom u ruci u crkvu Contepec (Michoacán), dok su žene molile, i rastjera ih. Na viku žena sletiše se muškarci, i provalnik je platio glavom bezbožnu drskost. — 13. svibnja 1935. provalila je hrpa komunista u školu »Pino Suárez« u gradu Meksiko, kad su djeca u društvu roditelja slavila »Majčin dan«, i počela tući i zlostavljati prisutne. Čuvši, da se približava policija, razbjegla se.²⁶ — To se ne događa samo katolicima već svima građanima. 14. srpnja pred pokrajinske izbore u Tabasco, došao je protukandidat guvernera Garrido Canabal u grad Villahermosa. Šef vojničke posade general Pilar Sánchez zajamčio je slobodu svih stranaka. No slijedeće noći prekine Garrido svijetlo u cijelome gradu i počeo sa svojim »Camisas rojas« zlostavljati »sumnjive« osobe. Sutradan ujutro pucao je osobno iz mitraljeze sa četom svojih pristaša nasred ulice na protukandidata Manuela Brito Foucher i njegovih 11 prijatelja: pet na mjestu ubijenih i pet ranjenih. I nitko ga za to nije zvao na red.²⁷ — 15.-20. kolovoza prirediše meksički sveučilištarci studentski kongres u Monterrey (Nueva León). Socijalisti su nastojali, da taj sastanak spriječe, a kad im to nije uspjelo, barem se osvetiše. Dok je povorka kretala gradskim ulicama, trgnuo je Callesov plaćenik Inés Gonzáles revolver, počeo pucati u studente i ubio dva sveučilištarca katolika. — Takvi se događaji mogu naći neprestano po meksičkim novinama.

Radi zatvaranja crkava i progona svećenika živi narod u velikoj duhovnoj oskudici i zapuštenosti. 18. studenog mole katolici iz Veracruz, da bi Cárdenas opozvao dekret od 1934., kojim su u gradu zatvorene sve crkve osim jedne. Meksički dnevnik *El Hombre Libre* donosi u broju od 3. siječnja 1936. tekst molbe iz Santa Ana de Allende (Hidalgo), gdje katolici mole predsjednika republike, da im dozvoli jednog svećenika i otvorenje jedne crkve, jer do najbliže crkve imaju 50 km. do slijedeće 60. — Preko ovakvih i sličnih molba prelazi vlada mukom.

Kad je objelodanjen »Cárdenasov zakon« upravo je meksički episkopat 29. rujna 1935. memorandum na predsjednika republike, u kojem traži opozov tih zakona i ispravak nekih protuvjerskih članaka u Ustavu. 28. listopada poduprlji su katolici taj zahtjev biskupa s peticijom na generala Cárdenas, koju je potpisalo 150.000 vjernika. Cárdenas je na to odgovorio 5. studenog javnim pismom preko drž. tajnika Silvano Barba González. U odgovoru odbija zahtjeve episkopata porugljivim frazama o inkviziciji, o bogatstvu Crkve, o politici klera i. t. d. Zakoni o bogoslužju i socijalističkoj odgoji provodit će se bez obzira.²⁸ Na duغو citiranje u memorandumu zakona o slobodi vjere u drugim državama, koje su biskupi donijeli kao dokaz, da sloboda vjere nije na uštrb državnom blagostanju, odgovara Cárdenas: »Potpuna vjerska sloboda, za koju katolici

²⁶ Ibid., 17. VI. 1935.

²⁷ Ibid., 4. VIII. 1935.

²⁸ *America*, 16. XI. 1935., str. 144.

tvrdi da postoji u nekim zemljama, nemoguća je u Meksiku. »Apostolski delegat nadbiskup Ruiz y Flores izjavio je nato, da je Cárdenas i opet propustio jednu priliku, da uspostavi mir u Meksiku.

NE SMIJE SE PROTESTIRATI

Meksički katolici ne smiju ni protestirati ni demonstrirati. Prvih dana ožujka 1935. stupalo je 20.000 katolika gradom Meksikom protestirajući protiv obilježavanja socijalističkoj odgoji. Policija je demonstrante silom rastjerala i zatvorila 9 osoba, među drugima i jednog od katoličkih vođa: Torres González. — Na isti je način rastjerala policija slične demonstracije katoličkih roditelja i djece 1. ožujka u Puebli i 3. ožujka u Guadalupe. — Iza pljačkanja kuće opata Felicijana Cortés u Guadalupe, pronio se 20. siječnja 1935. glas, da će komunisti opljačkati i narodno svetište Gospe od Guadalupe. Za dva sata sletilo se oko 100.000 vjernika, da brani crkvu. Policija je navalila na narod sa 4 oklopna auta i 4 vatrogasne štrcaljke i rastjerala ga. — Sredinom lipnja 1935. imali su američki Rotarijanci kongres u gradu Meksiko. Katolici se okoristiše prisutnošću tolikih stranaca (oko 5.000) i pokazali svoju »sreću« i zadovoljstvo pod revolucionarnom vladom. 16. lipnja priredili su velike demonstracije. U povorci je stupalo 40.000 - 50.000 vjernika, koji su tražili slobodu vjere i odgoje. Policija se nije usudila navaliti na demonstrante, da ne pokaže pred strancima i djelom razvikanu »slobodu«, kojom se vani diče. — 9. rujna skupili se katolici u Jalisco, da protestiraju protiv zatvaranja svećenika Fernández. Policija je navalila oružjem: 3 osobe ubijene, od njih jedan sedmogodišnji dječak.²⁰ — 9. rujna i 12. listopada protestirale su hiljade katolika u gradu Meksiko protiv zakonu o »nacionalizaciji« vjerskih dobara. Policija je rastjerala demonstrante štrcaljkama, kundacima i plinom. Za vrijeme prve demonstracije (50.000 osoba) ranjeno je oko 100 osoba, od kojih su mnoge podlegle ranama. — 3. listopada htjela je policija zauzeti katoličku školu Colegio Teresiano u Puebli. Katolici se okupiše i obraniše je. No kad su sljedeći dan protestirali protiv tom drskom napadaju, navalila je na njih vojska i PNR s puškama i jednom mitraljezom: mnogo mrtvih i ranjenih. Rastjeravši demonstrante zauze vojska školu.

Osim silom nastoji vlada umanjiti utisak katoličkih demonstracija i »protudemonstracijama«. Takvu su na pr. priredili 28. listopada 1934. u gradu Meksiko. U njoj je stupalo oko 30.000 »dobrovoljaca« (hiljade seljaka iz okolnih sela, radnici i svi činovnici pod prijetnjom izгона iz službe). Pred palačom predsjednika republike vikali su demonstranti, da demonstriraju prisilno, ušutkaše jednog socijalističkog govornika i počeli tražiti, da se »vrhovnom šefu« oduzmu imanja, koja je on oteo narodu. Policija je napokon imala posla, da rastjera te »dobrovoljne« demonstrante. — 20. studenog iste godine na spomendan revolucije bilo je i opet »dragovoljnih« demonstracija u raznim gradovima (Guadalajara, Puebla i t. d.), kod kojih su morali prisustvovati i đaci srednjih škola

²⁰ Ibid., 21. IX. 1935., str. 574.

pod prijetnjom, da im se inače ne će uračunati školska godina. — 6. listopada 1935. prirediše katolici u Chihuahua protestnu skupštinu proti protuvjerskim zakonima i predadoše pokrajinskom parlamentu svoje zahtjeve, što ih potpisa 90.000 katolika one pokrajine. Parlament je na to odgovorio pogrdama na vjeru i prijetnjama te priredio slijedeće nedjelje 13. listopada protudemonstraciju. Tu je bilo tako podlih i ogavnih napadaja na vjeru i na svetog Oca Papu, da je i sam državni tajnik Barba González, koji se slučajno nalazio u gradu, odbio poziv, da prisustvuje.³⁰

Meksički je narod, kako se vidi, »sretan i presretan«. Bio je »sretan« pod Callesom, a i sada je »sretan« pod nasljednikom njegovih principa i metoda, generalom Cárdenas. I dok narod stenje pod željeznom rukom tiranâ, bez najelementarnije slobode i sigurnosti, razmeću se plaćenici meksičkih despota u inozemstvu lijepim frazama, da u Meksiku nema nikakva progona vjere, jer da Ustav veli u svom 24. članu: »Svatko je slobodan prigrliti po volji vjeru, i obdržavati obrede, pobožnosti i propise dotične vjeroispovijesti...« i da u Meksiku ne može biti vjerskoga progona, »jer je nemoguće, da bi koja vlada u Meksiku progonila katolike i mogla se održati«.³¹

Uz Rusiju Meksiko je najočitiiji primjer, u kakvu tiraniju i anarhiju zapada zemlja u kojoj na vlast dođu ljudi zadovoljeni komunizmom i bezboštvom. Tu vlada još jedino sloboda: biti robom i bez riječi primiti sve pa i najnepravednije zakone.

I. Nikolić D. I.

³⁰ *Desde México*, 2. XI. 1935. — Guverner je tom zgodom poslao svim državnim tvornicama i uredima ovaj dopis: »Slijedeće nedjelje priredit će se u ovom gradu velika manifestacija, da se pokaže suglasnost s Vladom i da se podupre njezina politika proti agitaciji klerikalnih elemenata. Cijenjeni se naslov pozivlje, da prisustvuje toj svečanosti skupa sa svim svojim podređenima i da pošalje u ponedjeljak 14. X. 1935. pokrajinskom tajniku popis sviju činovnika ili radnika, koji su odbili suradnju, da tako guverner uzmogne imati evidenciju o službenicima državne vlasti, koji odbijaju suradnju i pomoć za ostvarenje državnog programa.«

³¹ *America*, 2. XI. 1935., str. 78.